

JADNICI

Na taj rođendan pozvala sam Jadnicu, Grbavu, Ćoravog, Invalida, Prištavca i još neke. Nesreća je bilo moje školsko ime. Nije to bilo ništa tragično, naš je učitelj svakome dao neko pogrdno ime i odmah smo se na to navikli. Svojski se trudio da se zamrzimo i prilično je u tome uspio. Već u prvom razredu nas je krstio. Volio je tu riječ, stalno je govorio:

- Ti se ne daš krstiti!

Ili:

- Krstit ću ja tebe pa ćeš vidjeti svog boga!

Uvijek je sa sobom donosio križ u razred, pa kad bi ušao, prvo bi njega izvadio iz torbe i stavio na čavlič kojeg je povremeno morao učvršćivati gipsom. Nakon nastave odnosio bi ga pa bi ostajala praznina koja je već imala oblik križa, na tom mjestu boja zida bila je malo svjetlija.

Invalid je dobio to ime jer je šepao, imao je jednu nogu kraću. Ne mogu reći da je učitelj s njim bio grub ili da ga je ponižavao. Dapače, govorio nam je da mu moramo dati stolac, ili posuditi bilježnicu, ili mu dati prednost jer je invalid. Ali nije ga zvao Sanjin, nego Invalid. Što ostaje u dječjoj glavi kad nekoliko puta tjedno čuje:

-Invalide, donesi zadaću! Invalide, ne pričaj i ne prepisuj! Ostani tu, ti ne možeš trčati s njima jer si invalid.

A što je ostalo u našim glavama? Što je ostalo u glavi djevojčice koju je prozvao Jadnica? Inače se zvala Zlata i zaista je bila jadna, živjela je u nekoj straćari u dvorištu Jurišićeve ulice, bila je sa sela, bez majke i vrlo siromašna.

Za rođendan, mama mi je ispekla tortu, kupila balone koje smo zajedno napuhale, iz ureda donijela nekakve papirne trake pa smo njima lijepo okitile stan. Do ovog rođendana nisam nikada zvala djecu na proslavu. Uvijek bi to bili rođendani s dvije bake, jednim djedom, mamom, mlađom sestrom, jednom starom tetom i bez tate koji nas je odavno ostavio pa nam nije niti falio. Mnogo je djece već otprije imalo staža u priređivanju rođendana. Bila sam na nekima od njih, ali ne na svima. Samo na onima iz jadne grupe.

Učitelj me baš i nije volio. Nisam bila anđeo, ali zvao me tako jer mu moja mama koja je radila u nekom *OOOR-u*, nije mogla pomoći kod stana. Na listi čekanja za stanarsko pravo bio je četrdeset šesti, a htio je da ga ona gurne prema manjem broju. Barem prema dvadesetici. Kad mu je rekla da nije uspjela, zamrzio me. Na satu likovnog slikali smo bijelom temperom na crnom papiru. Nacrtala sam jedan veliki cvijet s mnogo vitica, ukrasa i točkica, raskošno je izgledao. On je uzeo moj list i pokazao ga razredu:

- Nesreća je dobro nacrtala, vidite da i ona može nešto dobro napraviti!

Gotovo pa pohvala.

Među nama djecom nije bilo pravog prijateljstva, ali učitelja nismo voljeli nimalo. Suzana, čiji je otac bio liječnik i uvijek je u bolnici primao učitelja preko reda, sređivao mu operacije kod najboljih kolega, čak ga je primio na more u svoju vikendicu preko ljeta, ona ga je isto mrzila. Imala je nadimak Krasotica i svaki dan morali smo čuti kako je ona njegova miljenica i kako bi se svi trebali ugledati na nju. Mrzila ga je jer djeca vole pravdu i jednakost. Pa makar i u mržnji.

Unatoč svemu, sklepane su se neke grupice više po načelu dijeljenja istog dreka nego pravog prijateljstva. Logično je da su Jadnica, Grbava i Nesreća bile u jednoj grupi, a Krasotica, Pametnica i Brižitka u drugoj. Predsjednik, Ajnštajn i Zgodni rugali su se nama koji nismo imali levisice, a Čoravi, Invalid i Prištavac šutjeli su u kutu da ih Jaki i Kuštravi ne istuku. Bilo je još nekoliko njih koji su bili neutralni i imenom i pripadanju, pa su se družili kružeći od grupe do grupe. To su bili Maslina, Vrtirep, Plavojka i Krojačica. Njihovi se roditelji valjda nisu odredili prema učitelju ili su usluge tek trebali pružiti, pa su tako i djeca dobila neutralna imena. U šestom razredu, tek godinu dana nakon što smo ga se riješili, počeli smo odlaziti na klizanje. Tamo je situacija bila donekle normalna. Uspjeli smo se izmiješati, vrištati pa čak i smijati. Zato sam ih i pozvala na rođendan. Sve one iz jadne grupe i sve iz neutralne, a njima sam dala u zadatak da ispituju one cure iz fine grupe. Krojačica ih je pitala i sve tri su joj potvrdile. Subota u pet. Kod Nesreće.

Mama je na gramofon stavila ploču, pjevao je Armstrong, uredile smo dnevni boravak kao da je Nova godina. Stol smo stavile uza zid i na njega poslagale male sendviče koje smo zajedno slagale. Toliko sam ih pojela za vrijeme rezuckanja da sam samo čekala tortu koja je bila u frižideru i izgledala je kao iz filma. Mama ju je ukasila šarenim bombonima i slatkim šljokicama. Stolice i fotelje poslagale smo jednu uz drugu kako bi bilo što više mjesta ako bi

plesali. To sam vidjela na rođendanu kod Plavojke. Ona je živjela u kući podno Sljemena i imala je lijepu kuću. Njezini roditelji su nam sve ostavili i otišli nekud, kako bi mi imali mira za proslavu. Svidjelo mi se kako su uredili veliki dnevni boravak, vidjelo se da im je bilo stalo da nam bude dobro i da njihova kći uživa. Obećali smo da nećemo prolijevati sok.

Inače, učitelj je imao specijalne metode rasprijeteljevanja. Kad bi primijetio da se nešto veselije ponašamo, da se šalimo, da se družimo i da nismo više toliko šutljivi, tad bi odabrao nekoga od nas kao žrtvu. Učenik bi morao stati ispred razreda, a djeca su trebala govoriti što je optuženik loše napravio. U početku stidljivo, a kasnije okuraženi njegovim odobravanjem, pljuštale su razne gluposti, laži i izmišljotine.

- Ukrala je novce iz mojeg kaputa! Ma iz svih!
- Probušio je gumu na autu za vrijeme odmora!
- Opsovala je majku čistačici!
- Nije pojeo kruh, nego ga je bacio u smeće!
- Sakrila mi je cipele pa sam morao ići kući u šlapama!

Nije bilo načina da se dokaže suprotno. U početku, dok još nismo znali postupak, branili smo se. Kasnije smo naučili da je to uzaludno i da usporava. Bilo je najpametnije šutjeti i čekati da tortura što prije prođe. Tišina i gledanje u pod, brzi odlazak kući. Tako su uglavnom prolazili i ostali školski dani.

Kada je završila jedna strana, mama je okrenula ploču. Louis je pjevao kako je prekrasan ovaj svijet. Odsvirala je i druga strana. Kad je ponovo stavila a-stranu, obje smo znale što to znači. Sat i pol ne mogu kasniti baš svi. Bila sam sigurna da će barem jadnici doći. Mama je stavila ploču na početak i rekla da ide do susjede. Vratila se sa svojim ulovom: četvero djece, plus njihove majke, plus njihova mlađa braća, plus moja sestra, plus muzika...

Plesali smo, jeli sendviče, puhali svjeće, rezali tortu, bacali papirne trake jedni po drugima, igrali skrivača i boce istine, mame su pile kavu i smijale se. Rođendan je bio pravi pravcati.

U ponedjeljak, kad sam sjela u klupu, Jadnica mi je prišla i pitala me kako se osjećam, jesam li ozdravila. Nisam se odmah snašla, nisam razumjela. Nastavila je:

- Dobro da nas je Krojačica sve nazvala. Inače bi svi došli, a ti bolesna! Još bi nas i zarazila.

Promumljala sam nešto i složila se s njom. *Bolje je da svi tako misle, nego da otkriju kako mi je prijateljica smjestila*, tako sam razmišljala. Ipak, nisam se nadala izdaji. Iako Krojačica nije bila u našoj jadroj grupi, tu i tamo družila bi se s nama, a i često bi dolazila k meni na čaj poslije klizanja jer sam joj bila usput. Te subote predvečer, tjedan nakon rođendana, pozvonila je. Vrata joj je otvorila moja mama i brzo se vratila. Nisam pitala što je bilo, niti što joj je rekla. Što se mene ticalo, rođendan koji je mama spasila bio je odličan.

Krojačica je nestala iz mog vidokruga, moje ignoriranje učinilo ju je nevidljivom i nemoćnom. Mi ostali, izdržali smo u sličnom raspoloženju još dvije godine i sretni jedva dočekali svoje nove škole. Osjećali smo olakšanje što se rastajemo, što idemo u nova društva, što se više nikada nećemo vidjeti. I nismo se više vidjeli, čak niti slučajno u prolazu iako naš grad, kao uostalom ni svijet, nije velik.

Iza nas ostalo je sramotnih osam godina od kojih je ostalo neko neugodno hrapavo sjećanje. Uvijek kad bih se sjetila osnovne škole loše sam se osjećala. Nije mi pomoglo ni kad sam pročitala učiteljevu osmrtnicu u novinama.